

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-01-11

Nr. 2023011-01

LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

Lietuvos Respublikos Seimui

LRS Švietimo ir mokslo komitetui

LRS Švietimo tarybai

LRS Ateities komitetui

DĖL LR VYRIAUSYBĖS 2018 M. LIEPOS 11 D. NUTARIMO NR. 679 „DĖL MOKYMO LĖŠŲ APSKAIČIAVIMO, PASKIRSTYMO IR PANAUDOJIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO NR. 832

2022 m. rugpjūčio 17 d. LR vyriausybės 2018 m. Liepos 11 d. Nutarimo nr. 679 (Toliau – Nutarimas) buvo priimtas Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo pakeitimas Nr. 832. Šio Nutarimo 4 priede numatyta, kad „finansuojamas sąlyginis klasių (grupių) skaičius, kai faktinis mokinių skaičius mokinių sraute yra mažesnis už mažiausią sąlyginės klasės (grupės) mokinių skaičių nuo 2023 m. rugsėjo 1 d.“ skiriamas tik toms bendrojo ugdymo klasėms, kuriose daugiau nei 5 mokiniai, o klasės, kuriose yra 1-4 mokiniai, negaus finansavimo LR biudžeto lėšomis. Nutarimas kelia tėvams nerimą dėl žemiau pateiktų priežasčių:

1. Neužtikrina konstitucinės tėvų teisės nevaržomai ugdyti vaikus pagal savo religinius ir dorovinius įsitikinimus atimant galimybę laisvai pasirinkti švietimo įstaigą.

Kiekviena šeima turi LR konstitucinę teisę savo vaikams pasirinkti mokyklą pagal savo vertybes ir įsitikinimus, o pirmenybę parenkant savo vaikų mokymą tėvams garantuoja ir Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (26 str., 3 d.). Civilizuotame pasaulyje egzistuoja apie 50 mokyklų modelių pasiūla ir tėvai gali parinkti tinkamą mokyklą savo vaikui. Tačiau įsigaliojus priimtam Nutarimui nuo 2023 09 01 negalės laisvai rinktis ugdymo įstaigos ar tęsti jau pasiteisinusio mokymosi alternatyvaus ugdymo privačioje mokykloje.

2. Pažeidžia LR Švietimo įstatymo 3 ir 5 skirsnių nuostatas dėl švietimo prieinamumo ir kokybės bei tėvų ir kito švietimo teikėjo teisių užtikrinimo:

- Švietimo teikėjų tinklas kuriamas plėtojant švietimo programų ir švietimo įvairovę (28 str. 1 d.);
- Valstybė laiduoja sąlygas nevalstybinėms mokykloms steigti ir veikti (28 str. 9 d.);
- Tėvai turi teisę dalyvauti parenkant (prireikus parinkti) vaikui ugdymo programą, formą, mokyklą ar kitą švietimo teikėją (47 str. 1 d. 2 punktas);

- Kiti švietimo teikėjai turi teisę gauti nustatytą finansavimą ir lengvatų (51 str. 1 d. 4 punktas).

Šis LR Vyriausybės Nutarimas galioja ir nevalstybinėms mokykloms, todėl ypač skaudžiai palies mažas– ne pelno siekiančias, bet veikiančias iš pašaukimo– alternatyvaus ugdymo mokyklas. Kyla reali grėsmė ne tik jau sėkmingai veikiančių tokių mokyklų išnykimui, bet atimamos galimybės kurtis naujoms unikalioms mokykloms, kurios prisidėtų prie LR Švietimo įstatyme numatytos švietimo įvairovės bei ugdymo prieinamumo visiems vaikams, ypač turintiems specialiųjų poreikių, reikalaujančių išskirtinio suaugusiųjų dėmesio, ar dėl jų neatitinkančių mokymosi metodų praradusiems motyvaciją mokytis valstybinėse mokyklose.

Pabrėžiame, kad dauguma minimų mokyklų yra pelno nesiekiančios viešosios įstaigos, teikiančios švietimo paslaugą ir gyvuoja tik jų mokytojų entuziazmo ir meilės vaikams dėka bei veikia socialinės ekologijos metodais, kai pasiturintys tėvai moka už šeimas, išgyvenančias nepriteklių.

Atkreipiame dėmesį, kad tokio tipo mokyklos - tai tarsi reabilitacijos centrai vaikams, kurie nepritampa didelėse valstybinėse ugdymo įstaigose– patiria patyčias, šabloniškų pamokų struktūra trukdo jų asmens pažinimui ir prigimtinio potencialo skleidimuisi ar dėl kitų priežasčių turėjo nevienodas starto galimybes. Praktika pateikia daug pavyzdžių, kai atėję iš didelių mokyklų mokiniai būna išsekę, pervargę, nuo kasdienių testavimų, bauginimų egzaminais, o dešimtys tūkstančių valstybinių mokyklų abiturientų apskritai nelaiko matematikos egzamino. Tuo tarpu mažose alternatyvaus ugdymo mokyklose visos turimos lėšos nukreipiamos į efektyvesnę pagalbą mokiniui ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams „iš užribio“ sudaromos sąlygos jaustis vertingais ir sėkmingais– sveikame mikroklimatė vaikai susigrąžina motyvaciją mokytis bei tobulėti visą gyvenimą.

3. Prieštarauja 2020 12 11 LR nutarimui „Dėl aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ Nr. XIV-72 (Toliau – LRV Programa) ir neatitinka LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (Toliau – ŠMSM) siekių personalizuoti ir individualizuoti vaiko priėmimą bei ugdymą.

LRV Programos 39 punkte numatyta, kad „Mūsų Vyriausybės misija švietimo srityje – sukurti tokias ugdymo sąlygas, kad kokybiškas išsilavinimas kiekvienam taptų realiu, o ne „popieriniu“ mūsų valstybės tikslu. Sieksime, kad kiekvienas vaikas, nepaisant jo gyvenamosios vietos, socialinės padėties ar specialiųjų poreikių, turėtų vienodas galimybes įgyti perspektyvą suteikiančią išsilavinimą. <...> Tarsimės su švietimo bendruomene ir politinių partijų atstovais, kuria linkme reikėtų tobulinti švietimo sistemą, kad ji atliktų šiuolaikinius iššūkius, atitiktų kiekvieno besimokančiojo poreikius ir individualius gebėjimus, užtikrintų visiems Lietuvos žmonėms vienodas galimybes siekti geriausio išsilavinimo.

To paties dokumento 45 punkte rašoma, kad projektu „Visiems prieinama gera mokykla ir šiuolaikinis ugdymo turinys“ siekiama, kad būtų pastebėtas kiekvienas vaikas ir būtų kiek įmanoma labiau atliepti individualūs mokymosi poreikiai. <...> kursime naujos kartos mokyklas – ugdymo

pokyčių generatorius.“

Nutarimu neatsižvelgiama į ugdymo būdų ir metodų įvairovę (pvz., Montessori mokyklos metodas taip pat remiasi jungtinių klasių metodu, kai 1 ir 3, 2 ir 4 klasės mokosi kartu) ir siekiama stambinti mokyklas, nesigilinant į konkrečias situacijas.

Grupavimas pagal amžių remiasi prielaida, kad chronologinis amžius yra vienintelis patikimas vaiko raidos rodiklis. Tačiau vaikų raida labai skirtinga, todėl ją kur kas objektyviau atspindi socialinės, emocinės bei kognityvinės brandos rodikliai. Natūraliame gyvenime ir profesinėje veikloje neegzistuoja toks šabloniškas žmonių skirstymas, tik mokykloje ir darželyje vaikai mokosi nenatūraliomis sąlygomis – sugraduoti pagal amžiaus grupes.

Dažnai tėvai apsisprendžia leisti vaikus į mažas arba nevalstybines mokyklas, jei vaikas įprastoje mokykloje nepasiekia laukiamų pažangumo rezultatų, patiria nepalankių aplinkos veiksnių įtaką; emocinę krizę. Tai pagal “Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašo“ 3.3.4. ir 3.3.5. punktus taip pat priskiriama SUP klasifikacijai, bet diagnozuojama labai retai. Tėvai dažnai nesutinka, nenori diagnozuoti SUP dėl stigmatizuojančio šios etiketės poveikio valstybinės mokyklos aplinkoje.

Kiekvienas vaikas turi teisę gauti jam tinkamą švietimą ir tai realizuojasi valstybės pareiga apmokėti švietimo išlaidas. Tėvams yra suprantamas ŠMSM siekis mažinti kaštus, bet didelės klasės nėra teisinga prielaida ugdymo kokybės gerinimui.

Mažose mokyklų bendruomenėse vaikai turi nepalyginamai daugiau erdvės ir galimybių būti išgirsti ir operatyviau gauti pagalbą siekiant pažangos asmeniniame ir akademiniam lygmenyse. Daug Lietuvoje yra pavyzdžių, kai vaikas po bendro lavinimo mokyklos visiškai neturintis motyvacijos mokytis, palūžęs, gavęs tinkamą pagalbą ir ugdymą mažoje nevalstybinėje mokykloje tapo vėl pažangos siekiančiu žmogumi. Tokiems vaikams vėliau valstybei nereikės skirti šalpos išmokų ir kitų paslaugų, nes jie gebės savarankiškai gyventi savo gyvenimą ir kurti gerovės valstybę.

LRV siekiama specialiųjų ugdymo poreikių (SUP) turinčių vaikų integracijos, ir tai lengviausia pasiekti mažose mokyklose, kur vaikas (ŠEIMA) gali sulaukti bendruomenės priėmimo, pagalbos, individualaus mokytojo dėmesio.

Labai apmaudu, kad svarstant klausimą dėl mokymo lėšų mažoms klasėms (1-4 mokiniai) skyrimo, nebuvo įtraukti mažų nevalstybinių alternatyvaus ugdymo mokyklų bendruomenių atstovų, kaip buvo numatyta aukščiau minėtoje LR Vyriausybės programoje (39 punktas).

Remiantis tuo, kas išdėstyta šiame rašte, **prašome:**

- **sudaryti darbo grupę Nutarimui vertinti iš visų suinteresuotų pusių atstovų;**
- **su naujai sudaryta darbo grupe peržiūrėti Nutarimo sąlygas;**
- **išlaikyti ir skatinti švietimo teikimo formų ir būdų įvairovę;**
- **užtikrinti tėvų Konstitucinę teisę parinkti vaikams mokymą pagal savo vertybes ir įsitikinimus;**

- įstatymuose ir kituose teisės aktuose išskirti biudžetines ir nebiudžetines švietimo įstaigas ir, kiek įmanoma, sukurti atskirą šių tipų įstaigų teisinį reglamentavimą;
- netaikyti švietimo tinklo pertvarkos ir optimizavimo nuostatų nebiudžetinėms švietimo įstaigoms;
- nebiudžetinėms įstaigoms skirti vaiko, o ne klasės krepšelį.

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė

Violeta Vasiliauskienė

Nacionalinio švietimo NVO tinklo direktorė

Judita Akromienė

Asociacijos “Šviesos kampelis” vadovė

Indrė Pavinkšnienė

Lietuvos tėvų forumo pirmininkas

Kęstutis Mikolajūnas